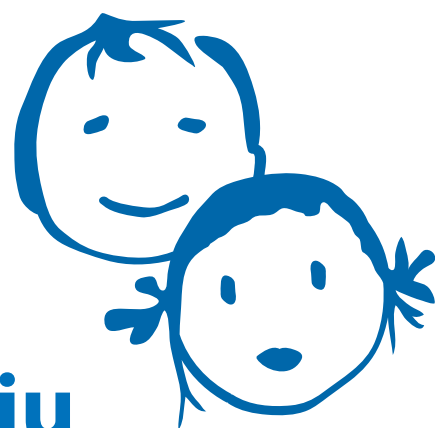

Dosežki učencev ter dosežki otrok v razvoju in učenju

Zbirka Kakovost v vrtcih in šolah 2

Zbirka Kakovost v vrtcih in šolah

- 1 Področja in standardi kakovosti – nacionalna izhodišča
- 2 Dosežki učencev ter dosežki otrok v razvoju in učenju**
- 3 Profesionalno učenje in delovanje učiteljev
- 4 Varno in spodbudno učno okolje
- 5 Vodenje vrtcev in šol
- 6 Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti s samoevalvacijo

Urednika Mateja Brejc in Klemen Širok

Uredniški odbor Mateja Brejc, Simona Bezjak, Gašper Cankar,
Saša Grašič, Alenka Jurič Rajh, Tomaž Kranjc, Tatjana Krapše,
Tanja Rupnik Vec in Branko Slivar

ISSN 2630-4031

Publikacija je sofinancirana s sredstvi Evropskih socialnih skladov v okviru programa Vzpostavitev, dopolnitev in pilotni preizkus modela ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja.

Publikacija je brezplačna

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

Šola za ravnatelje

Državni izpitni center

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Doseški učencev ter doseški otrok v razvoju in učenju

Gašper Cankar
Andreja Brelih-Hatunič
Irena Grašič Arnuš
Andreja Gorše
Lidija Jerše
Boštjan Ozimek
Tanja Rupnik Vec
Barbara Špilak
Breda Zupanc

Vsebina

Kako opredeljujemo dosežke učencev · 5

Standardi kakovosti dosežkov učencev · 13

Zakaj ločujemo standarde za razvoj in učenje otrok od standardov za dosežke učencev · 27

Standardi kakovosti razvoja in učenja otrok (predšolska vzgoja) · 29

Navedena literatura · 43

Dosežki učencev ter dosežki otrok v razvoju in učenju

Gašper Cankar, Andreja Brelih-Hatunič, Irena Grašič Arnuš,
Andreja Gorše, Lidija Jerše, Boštjan Ozimek,
Tanja Rupnik Vec, Barbara Špilak in Breda Zupanc

Uredil Gašper Cankar

Strokovni svetovalci za predšolsko vzgojo Ljubica Marjanovič Umek in Nives Zore

Jezikovni pregled Lena Vastl

Oblikovna zasnova Sašo Gorjup

Oblikovanje in tehnična ureditev Alen Ježovnik

Zbirka Kakovost v vrtcih in šolah 2

Urednika Mateja Brejc in Klemen Širok

ISSN 2630-4031

Izdala in založila Šola za ravnatelje

Vojkova 63 · 1000 Ljubljana

Ljubljana · 2019

© 2019 Šola za ravnatelje

<http://solazaravnatelje.si/ISBN/978-961-6989-29-9.pdf>

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili
v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID=298676480
ISBN 978-961-6989-29-9 (pdf)

Kako opredeljujemo dosežke učencev

Kako od dosežkov učencev do kakovosti šole?

Nobena konceptualizacija ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti v šolstvu ne more biti veljavna brez upoštevanja učinkov izobraževanja na učence.¹ Dosežki učencev, ki jih na tem mestu razumemo zelo široko – kot celoto učinkov učnega procesa na učence, so glavni namen in razlog za obstoj šolskega sistema, zato so tudi v jedru vsakega koncepta, ki stremi k večji kakovosti tega sistema.

V nadaljevanju je razumevanje dosežkov učencev podrobneje razloženo, na tem mestu pa opozorimo, da sem štejem zelo širok nabor kognitivnih in nekognitivnih (konativnih) učinkov, ki jih ima učni proces na učenca – in obsegajo socialne, čustvene, kognitivne, psihomotorične in druge vidike človekovega udejstvovanja na katerikoli ravni izobraževanja. S prepletanjem omenjenih vidikov se spodbuja celovito učenje, skladno s sodobnimi smernicami, ki postavljajo učenca in njegovo učno izkušnjo v središče (Dumont Istance in Benavides 2013).

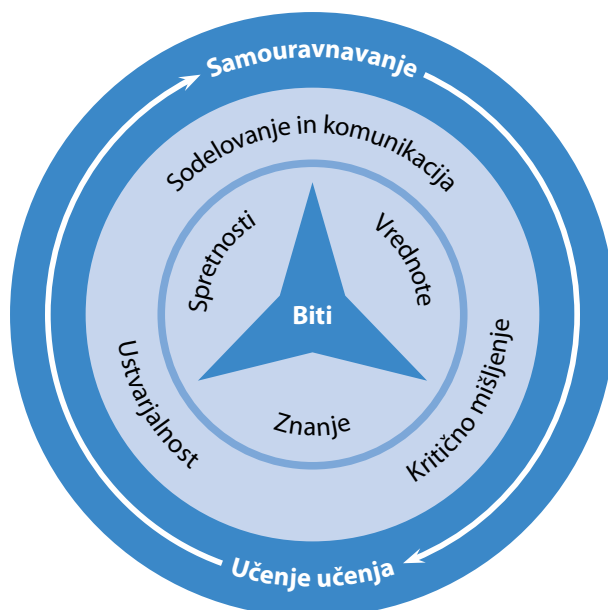
Hattie (2008) poudarja, da pišejo učitelji vsako leto z novimi učenci učno izkušnjo na novo. Pri tem imajo na voljo ogromno znanstvene in strokovne literature z opisi, kaj je v posameznem primeru privedlo do uspešne učne izkušnje. Še več, pogosto so si ugotovitve v znanstveni literaturi nasprotujoče in prenosljivost tovrstnih ugotovitev v prakso poučevanja je temu primeru naporna, učinek pa vprašljiv. Kljub težavnosti pa se temu področju ne smemo izogibati – vedno se moramo spraševati o učinkih učnih izkušenj na dosežke učencev.

V nacionalnem okviru kakovosti (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport 2017) je področje dosežkov učencev v prvi vrsti namenjeno ugotavljanju učinkov vzgojno-izobraževalnega dela in s tem pridobivanju podatkov in ustvarjanju argumentov, ki lahko podprejo vsakovrstne metode in načine dela, s katerimi se v praksi spodbuja kakovost. Kot pravilno ugotavlja Rowe (2007), moramo odločitve pri svojem delu podpreti z argumenti in dokazi, pri tem pa ne smemo pozabiti, da dokazi niso cilj sam po sebi – v ospredju ne

¹ V besedilu uporabljamo poimenovanja *šola*, *učenec*, *učitelj* in *učni proces*. S poimenovanjem *šola* označujemo vrtec, osnovno šolo, srednjo šolo in dijaški dom. S poimenovanjem *učenec* označujemo otroka v vrtcu, učenca v osnovni šoli, dijaka srednje šole oz. dijaškega doma in vajenca. S poimenovanjem *učitelj* označujemo strokovne delavce v vrtcu, osnovni in srednji šoli oz. dijaškem domu ter mentorje dijakom pri delodajalcih. S poimenovanjem *učni proces* označujemo vse formalne situacije, v katerih poteka učenje.

Slika 1 Znanje, spretnosti in vrednote učencev

sme biti dokazovanje, ampak izboljšanje učne izkušnje učenca in njegovih dosežkov.

Znanje, spretnosti in vrednote učencev

Sodobne raziskave o naravi učenja (Dumont Istance in Benavides 2013) v prvi vrsti poudarjajo pomen pouka, ki je osredotočen na učenca in njegovo celostno izkušnjo. Tudi Gaber idr. (2011, 30) ugotavljajo, da je šola v najširšem smislu »polje pridobivanja znanja, spretnosti in vrednot«, obenem pa mora kakovostna šola prestati tudi »test preverjanja občutka smiselnosti, srečevanja, bivanja«. Podobno so zasnovana tudi izhodišča, na katerih temeljijo pripravljene standardi in kazalniki nacionalnega okvira kakovosti. V svojem jedru (slika 1) se izhodišča osredotočajo na učenca in bistvene elemente, ki naj jih za življenje učenec pridobi v šoli: znanje, spretnosti, veščine² in vrednote.

Izkazuje se, da v državah z najboljšimi izobraževalnimi sistemi po svetu učitelji različne skupine učencev obravnavajo različno, da pa pri tem ne delajo pedagoških kompromisov glede doseganja standardov znanja (Schleicher 2018, 61).

² Spretnosti in veščine se pogosto uporabljajo enakovredno oz. se njihov pomen zamenjuje. Na tem mestu se izraz spretnosti nanaša predvsem na aktivnosti, ki vključujejo tudi gibalno/motorično izurjenost, pri veščinah pa prevladuje kognitivni vidik.

Podlage za razvoj in uporabo standardov ter kazalnikov kakovosti dosežkov učencev

Če hočemo na področju dosežkov učencev za namen ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti postaviti konkreten kazalnik, podrobneje opredeljen z vprašanji ter merili in opisniki, moramo v šolskem sistemu pred tem za posamezno znanje, veščino, spretnost in vrednoto, ki jo želimo razvijati, opredeliti *cilje* učenja³ in želeno raven dosežka⁴ (Zupanc 2005). Učni cilji morajo odgovoriti na vprašanje »Kaj naj se nauči?« in želeno raven dosežka na vprašanje »Koliko oz. kako dobro je dovolj dobro?«. Šele tedaj lahko postavimo kazalnik kakovosti, ki odgovarja na vprašanje »Kako nam je doseganje želenega uspelo?«

Naj gre za znanja, obvladovanje veščine ali vrednote: če nimamo enotnega izhodišča, konkretne opredelitve koncepta, ki ga želimo ovrednotiti, potem je ugotavljanje dosežkov učencev lahko problematično, posledično pa tudi na tem temelječe ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti. Kljub temu – ali še zlasti zato – se je treba potruditi in v šolskem prostoru prepoznati nova področja znanj, veščin ali spretnosti in vrednot, ki bi jih bilo zaradi njihovega posebnega pomena potrebno sistematično razvijati, postaviti cilje, standarde in oblikovati merila ter opisnike za njihovo preverjanje v praksi. Za vsa področja, ki so kot pomembna sprejeta s konsenzom in vendar trenutno še niso razvita do te mere, da bi lahko oblikovali kazalnike na ravni dosežkov, se kazalnike kakovosti oblikuje in postavi, ko bodo ustrezni cilji poučevanja in ravni dosežkov oblikovani in bodo omogočali spremljanje doseganja le-teh.

Ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti vzgojno-izobraževalnega procesa na šoli ne more potekati brez upoštevanja konteksta, v katerem šola v najširšem smislu deluje. Geografska lokacija, demografska gibanja, struktura prebivalstva in šolski okoliš predstavljajo le nekaj širših *značilnosti okolja*, v katerem šola deluje. Tem dejavnikom se pridružujejo individualne *značilnosti posameznikov* (učencev, učiteljev, staršev in vodstva šole), ki pomembno zaznamujejo in prispevajo k delu šole. Na področju dosežkov učencev tudi v Sloveniji podatki kažejo, da ima velik vpliv na posameznikov dosežek njegovo ožje družinsko okolje (Cankar, Bren in Zupanc 2017). Četudi dosežke izmerimo pri aktivnostih v šoli, pomembni dejavniki, ki vplivajo na dosežke, ostanejo izven šole. Da je tako tudi v Sloveniji, pričajo različne raziskave (Gaber in Marjanovič Umek 2009; OECD 2016). Pri interpretaciji dosežkov, z namenom ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti dela šole, je tako potrebno upoštevati vsaj glavne značilnosti učenčevega ožjega okolja, ki se običajno kažejo skozi kazalce socialno-ekonomskega statusa družine. Tovrstne podatke je mogoče relativno enostavno in brez večjih obremenitev za šolski

³ Vsebinski oz. kurikularni standard.

⁴ Standard kriterija.

sistem veljavno zbirati in uporabljati za procese kakovosti (Cankar, Bren in Zupanc 2017, 3). Kontekst predstavlja tudi vsakokratni aktualni *šolski sistem* s svojimi pravili, usmeritvami in v danem trenutku prevladujočo prakso.

Pri evalvaciji dela v šoli gre vedno za vrednotenje opravljenih aktivnosti v določenem obdobju. Pri tem je nujno, da poskušamo povsod, kjer je to mogoče, spremljati napredek posameznika in skupine v določenem obdobju in ne le absolutnih dosežkov, ugotovljenih na neki časovni točki. Spremljanje napredka učencev načeloma bolje odgovori na vprašanja ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti dela na šoli (OECD 2012). Sedaj tudi na državni ravni to omogočajo zunanja preverjanja znanja (NPZ, matura), kjer lahko šole opazujejo napredek učencev od enega merjenja do drugega in se (poleg absolutnih dosežkov) poglobijo tudi v primerjavo doseženega napredka. Predvsem zaradi pravočasnih ukrepov bi bila tovrstna ugotavljanja stanja pomembna tudi pri mlajših populacijah (ob vstopu v osnovno šolo, 3. razred ipd.), saj se sicer učinki zgodnjih razlik le še kumulirajo (Cooper, Borman in Fairchild 2010).

Zavedati se moramo, da je spremljanje (relativnega) napredka vedno potrebno ugotavljati in interpretirati v kombinaciji z ugotavljanjem končnega (absolutnega) dosežka. Ena brez drugega nam nudi le delen in pomanjkljiv vpogled, ki lahko spodbuja napačno interpretacijo in ne odgovori na vprašanje, ali je določena sprememba dejansko izboljšava ali zgolj sprememba.

Ker je ugotavljanje dejanskega stanja v izobraževanju kompleksno, je povsem na mestu opozorilo, da se ni dobro zanašati le na en vir informacij, ampak so običajno ugotovitve bolj veljavne, če jih lahko podpremo z dokazi iz različnih virov. Pri obravnavi dosežkov učencev je tako zelo smiselno pridobiti podatke iz različnih virov ali si jih ogledati na različne načine. O znanju učencev lahko tako v osnovni šoli sklepamo iz podatkov o dosežkih učencev na zunanjih preverjanjih znanja:

- v absolutnem smislu – vsebinska (kriterijska) interpretacija in normativna primerjava s šolskimi ali državnimi vrednostmi;
- v relativnem smislu – napredek od prejšnje točke merjenja (dodana vrednost) in primerjava s tipičnim napredkom učencev v šoli ali na državni ravni;
- trend dosežkov v času – vsaj tri leta, primerjalno glede na šolske in državne vrednosti.

Večino kazalnikov dosežkov učencev je mogoče analizirati na dva načina – z vidika kakovosti dosežka (angl. *quality*) in z vidika pravičnosti (angl. *equity*). Statistično gledano je npr. povprečni dosežek šole najboljša ocena tipičnih dosežkov na šoli in kot tak primerna mera za analizo odličnosti, vendar se lahko dve šoli z enakim povprečnim dosežkom (in primerljivo strukturo učencev) zelo razlikujeta v razpršenosti dosežkov učencev na šoli. Še

zlasti je to pomembno pri učencih z nižjimi dosežki, saj je iz raziskav znano (OECD 2011; 2013), da je za njih vloga šole v smislu korektiva in kompenzatornih učinkov veliko večja kot za ostale učence. Iz izsledkov mednarodnih raziskav prepoznavamo tudi prizadevanja več držav (Repež in Štraus 2008), da se na eni strani zmanjša neenakost dosežkov, ki bi se sicer pozneje nadaljevala v socialno in ekonomsko neenakost, hkrati pa se spodbuja visoka kakovost (odličnost) dosežkov. Čeprav se pogosto predpostavlja, da se pravičnost in učinkovitost v šolstvu izključujeta, mnogi avtorji ugotavljajo, da to ne drži (Komisija Evropskih skupnosti 2006; Gaber in Marjanovič Umek 2009, 9). Schleicher (2018, 22) na podlagi rezultatov raziskave PISA ugotavlja, da mnoge države zelo učinkovito zmanjšajo vpliv socialno ekonomskih dejavnikov na dosežke oziroma, da so izboljšave v tej smeri vsekakor možne. Pri analiziranju in vrednotenju dosežkov učencev bi si šola tako morala zastavljati dvoje vprašanj:

- kako velike so razlike med dosežki učencev na šoli in med katerimi skupinami učencev, ter
- kje smo s svojimi dosežki (npr. v slovenskem merilu, v primerjavi s preteklim šolskim letom).

Ti vprašanji sta veliko primernejši za osnovnošolsko izobraževanje, saj so tam razlike v strukturi učencev med šolami manjše kot v srednjih šolah, po drugi strani pa tudi raziskave (Cankar, Bren in Zupanc 2017, 4) kažejo, da je vpis v srednje šole v veliki meri že povezan z dejavniki socialno-ekonomskega okolja in se torej velik del zunanjih vplivov na dosežke učencev zgodi še v času izobraževanja pred srednjo šolo.

Za vodenje šolskih politik na osnovi podatkov s ciljem večje pravičnosti je potrebno zgodnje diagnosticiranje ciljnih podskupin, zbiranje vhodnih in izhodnih podatkov le-teh, empirične evalvacije in ustrezen nabor ukrepov, ki delujejo in so v pomoč učiteljem v razredih, ravnateljem šol in pri vodenju šolske politike na državni ravni (Wößmann 2008).

Pri ugotavljanju razlik med dosežki učencev je glede na kontekst, v katerem šola deluje, vedno pomembno pogledati dosežke učencev po posameznih (pod)skupinah, ki so potencialno bolj ranljive. Načelo pravičnosti tako skuša zagotavljati enake možnosti za vse, ne glede na socialno-ekonomski položaj, narodnostno ali etično pripadnost (Creemers in Kyriakides 2008). V dokumentih EU (Komisija Evropskih skupnosti 2006) je opazen premik v terminologiji (Gaber in Marjanovič Umek 2009, 9). Cilj niso več samo enake možnosti, formalne priložnosti in dostopnost na vseh in prehodih, temveč se je premik zgodil v smeri pravične obravnave v procesih, ki je razumljena kot diferenciacija obravnave skladno z izobraževalnimi potrebami posameznika, razmislek o pravičnosti pa je potrebno narediti celo pri dosežkih ob zaključku, saj mora pravičen sistem stremeti k temu, da so rezultati izobra-

ževanja in usposabljanja neodvisni od socialno-ekonomskega ozadja in drugih dejavnikov, ki vodijo do izobraževalne prikrajšanosti (Komisija Evropskih skupnosti 2006).

Razmišljanje o dosežkih (angl. *outcomes*) oz. rezultatih vzgoje in izobraževanja najlaže usmerimo z vprašanjem »Kakšnega učenca (ob zaključku določene stopnje izobraževanja) želimo?« Dejstvo je, da je ena prvih asociacij ob dosežkih učencev *znanje*. Znanje učencev, predvsem trajno in uporabno, je ključnega pomena in sam proces izobraževanja mora biti pozorno naravnano tako, da tovrstno znanje spodbuja. Vsekakor je potrebno z različnimi ukrepi zagotavljati, da se izogibamo npr. spodbujanju kampanjskega učenja (in pozabljanja) ali nepotrebnemu podvajanju vsebin. Ker je znanje v procesu poučevanja povezano s preverjanjem in ocenjevanjem, se dosežki učencev na področju znanja najpogosteje kažejo skozi ocene, dosežke na zunanjih preverjanjih znanja in povezanimi rezultati na raznih tekmovanjih.

Vsekakor pa znanje ni vse, kar želimo od učenca ob zaključku kakovostnega vzgojno-izobraževalnega procesa. V učno-kurikularnih dokumentih so opredeljene tudi različne *spretnosti*, ki segajo od različnih telesno-gibalnih spretnosti pri npr. športu do različnih ročnih spretnosti v osnovni šoli in poklicnih spretnosti, zelo pomembnih za kakovostno opravljanje določenega poklica. Tudi obvladovanje sodobnih tehnologij in njihova smiselna uporaba je veščina, ki je za prihodnost učencev zelo pomembna.

Poleg učnih ciljev, ki so navedeni pri posameznih šolskih predmetih, se vedno bolj poudarjajo različne veščine, ki niso vezane na posamezni predmet, vendar so zelo pomembne za uspešno udejstvovanje učenca tako na nadaljnji izobraževalni kot življenjski poti. Z besedno zvezo *veščine 21. stoletja* (Binkley idr. 2012) so poimenovane veščine, ki zajemajo zahtevnejše miselne procese (npr. kritično mišljenje) in kompleksnejšo komunikacijo – veščine, ki jih v nasprotju z rutinskimi opravili stroji težje opravljajo. Sem sodijo tudi veščine, ki moderirajo znanje, zaradi katerih se učimo lažje, hitreje, bolj učinkovito. Verjetno prav (ne)obvladovanje teh veščin povečuje razlike med učenci v kasnejših letih izobraževanja in pozneje v življenju. Ker omenjene veščine niso vezane na posamezni šolski predmet, se imenujejo tudi *prečne veščine* (Rupnik Vec 2018).

Čeprav so težko merljive, predstavljajo pomemben učinek izobraževanja tudi *vrednote*. Te v najširšem smislu usmerjajo naše življenje in njihovega vpliva na družbo se pogosto premalo zavedamo. Na tem mestu se vrednot (in konceptov, kot so odgovornost in samostojnost) dotaknemo na ravni učencev, na ostalih ravneh pa so zajete v drugih podpodročjih (v drugih zvezkih zbirke *Kakovost v vrtcih in šolah*).

Med omenjenimi dosežki učencev (znanje, spretnosti, veščine, vrednote) obstajajo razlike tako v natančnosti njihovih opredelitev v učno-kurikularnih dokumentih ter zastopanosti v učnih ciljih kot v merjenju in presojanju.

Vsekakor različni dosežki niso enako izraženi na vseh ravneh izobraževanja (vrtci, OŠ, SŠ). V nekaterih primerih so tudi kvalitativno nekoliko drugačni, npr. pri vrtcih je namesto spremljanja napredka v znanju bolj smiselno spremljanje napredka v razvoju in učenju.

Opredelitve dosežkov učencev v besedilu skušajo biti kar najbolj jasne in razumljive, kar je glede na zahtevnost področja velik izziv. Tako ni posebej opredeljenih kazalnikov, ki bi omenjali kompetence, pismenosti, podjetnost, idr., saj bi se s tem podvajali elementi, ki so že zajeti v različnih kazalnikih znanja, spretnosti in vrednot. Podoben primer so tudi zelo specifični kazalniki, ki v svojih teoretskih izhodiščih izhajajo iz splošnejših znanj, spretnosti, veščin in vrednot. Na primer kazalnikom vodenja kariere orientacije (Ažman, Jenko in Sulič 2012) lahko sledimo skozi ustrezne splošnejše kazalnike, ki zajemajo znanja, veščine in vrednote. Specifični kazalniki so tako izpuščeni v prid splošnejšim, saj bi sicer morali naštetih nepregledno množico kazalnikov in posledično pri ugotavljanju kakovosti »zaradi dreves ne bi videli gozda«. S tem se skuša ohranjati univerzalnost zapisanih standardov in kazalnikov ter njihova uporabnost v povezavi z različnimi strokovnimi opredelitvami v pedagogiki, psihologiji in drugod.

[illegible]

Standardi kakovosti dosežkov učencev

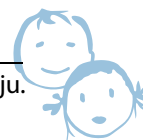
Izhodišče za opredelitev standardov kakovosti dosežkov učencev je vprašanje »Kakšne učence želimo?« oziroma »Kakšna znanja, spretnosti in vrednote naj učenci pridobijo?«

Pri tem je razmislek nujno povezan z vprašanji:

- Kako naj vzpostavimo učno okolje, ki bo za otroke in učence varno in spodbudno (glej Kakovost v vrtcih in šolah 4: Varo in spodbudno učno okolje)?
- Kako naj profesionalno delujejo in se usposabljaajo učitelji, da bodo učenci tudi z njihovo podporo dosegli optimalni razvoj na različnih področjih (glej Kakovost v vrtcih in šolah 3: Profesionalno učenje in delovanje učiteljev)?

Standardi kakovosti, ki opredeljujejo dosežke učencev v skladu s kurikularnimi dokumenti, izpostavljajo naslednje poudarke: *kakovostno znanje, veščine in spretnosti, vrednote ter odgovornost.*

Standardi	Kazalniki
Učenci napredujejo v znanju in spretnostih, zapisanih v kurikularnih dokumentih, ter dosegajo zastavljene cilje.	Učenci izkazujejo kakovostno znanje in napredek v znanju. Učenci izkazujejo napredek v praktičnih spretnostih in veščinah. Učenci napredujejo v telesno-gibalnem razvoju in spretnostih. Učenci izkazujejo izjemne dosežke.
Učenci napredujejo v prečnih veščinah.	Učenci napredujejo v kritičnem mišljenju, reševanju problemov in odločanju. Učenci napredujejo v medosebnih veščinah oz. veščinah sporazumevanja in sodelovanja. Učenci razvijajo ustvarjalnost in inovativnost. Učenci razvijajo samouravnavanje na različnih področjih.
Učenci razvijajo občečloveške vrednote, vrednote vseživljenjskega učenja in trajnostnega razvoja.	Učenci izkazujejo spoštovanje, strpnost in druge občečloveške vrednote. Učenci razvijajo družbeno odgovornost, odgovornost do okolja in do sebe. Učenci izkazujejo pozitiven odnos do učenja in razumejo pomen vseživljenjskega učenja.

[illegible]

Standard 1

Učenci napredujejo v znanju in spretnostih, zapisanih v kurikularnih dokumentih, ter dosegaajo zastavljene cilje

Učenci skozi delo v šoli razvijajo in pridobivajo kakovostno *znanje* na različnih taksonomskih ravneh, se izurijo v *praktičnih spretnostih* in *veščinah* ter napredujejo v *telesno-gibalnem razvoju* skladno z zapisi ciljev in standardov v kurikularnih dokumentih. Pri tem je mogoče v razpravi o doseženem znanju (ali osvojenih spretnostih) primerjati tako različne načine preverjanja (zunanje/notranje; pisno/ustno ipd.) kot tudi različne vrste znanja (podatkovno, postopkovno, na različnih taksonomskih stopnjah), spremljati naraščanje znanja vertikalno med razredi ali na šoli spremljati trend dosežkov med generacijami. Ob preverjanju doseganja ciljev in standardov v učno-kurikularnih¹ dokumentih je mogoče izpostaviti tudi *izjemne dosežke* učenecv, a le, kjer dosežki odražajo odličnost dela šole.

Kazalniki kakovosti

- 1.1 Učenci izkazujejo kakovostno znanje in napredek v znanju.
- 1.2 Učenci napredujejo v praktičnih spretnostih in veščinah.
- 1.3 Učenci napredujejo v telesno-gibalnem razvoju in spretnostih.
- 1.4 Učenci izkazujejo izjemne dosežke.

Opisi kazalnikov in primeri vprašanj za razmislek so prikazani v preglednici na strani 16.

¹ Učno-kurikularni dokumenti zajemajo vse dokumente, ki neposredno opredeljujejo vsebino in načine dela v učnem procesu. Sem spadajo npr. učni načrti, katalogi znanj, kurikul za vrtnice, programi, navodila in smernice za vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami.

Standard 1 | Učenci napredujejo v znanju in spretnostih, zapisanih v kurikularnih dokumentih, ter dosegaajo zastavljene cilje

Kazalniki	Opis kazalnikov	Primeri vprašanj za razmislek
Učenci izkazujejo kakovostno znanje in napredek v znanju.	Učenci izkazujejo kakovostno znanje, ki je trajno, uporabno, celostno, vsebinsko in proceduralno.	- Kako učenci dosegaajo visoke nivoje znanja, ki so navedeni v kurikularnih dokumentih? - Kako razumemo kriterije kakovostnega znanja in kako je naše razumevanje usklajeno s sodobnimi pojmovanji kakovostnega znanja? V kolikšni meri znanje naših učencev ustreza tem kriterijem? - Kako ugotovljamo napredek učencev v znanju? - Katera so močna in katera šibka področja v znanju učencev naše šole v celoti in/ali po pos. skupinah? - Kakšno je znanje naših učencev, s katerim napredujejo v naslednji razred/letnik? - V kolikšni meri so dosežki učencev v skladu s pričakovani učiteljev/delodajalcev? - Kakšno je znanje več generacij učencev naše šole (trend)? - Kakšno je znanje učencev v primerjavi z drugimi učenci v Sloveniji (absolutni dosežek)? - Kakšen je napredek v znanju učencev v primerjavi z drugimi učenci v Sloveniji (relativni dosežek)? - Koliko udeležencev izobraževalnih programov zaključijo izobraževanje v predvidenem času? V kolikšni meri je znanje učencem preteklih generacij omogočalo uspešno nadaljevanje šolanja na naslednji stopnji in zaposlitev? - Kako prenosljivo in uporabno je znanje naših učencev?
Učenci napredujejo v praktičnih spretnostih in veščinah.	Učenci med šolanjem na različnih ravneh izobraževanja razvijajo različne praktične spretnosti in veščine. Tako razvijajo in izkazujejo različne spretnosti, predmetno-specifične spretnosti, poklicne spretnosti in veščine ter veščine, ki omogočajo smiselno rabo sodobnih tehnologij.	- Kako učenci izkazujejo praktične spretnosti in kognitivne veščine, navedene v kurik. dokumentih? - Na kakšen način poteka pridobivanje veščin in spretnosti v času učnega procesa? - Kateri veščine, povezane z rabo sodobnih tehnologij, izkazujejo naši učenci? - Kateri ročne in tehnične spretnosti izkazujejo naši učenci? - Kakšno raven obvladovanja spretnosti in veščin izkazujejo učenci glede na cilje izobraževanja? - S katerimi aplikacijami/IKT-orodji delajo učenci v učnem procesu? - V kolikšni meri in na kakšen način uporaba sodobnih tehnologij pripomore k doseganju kurikularnih ciljev?
Učenci napredujejo v telesno-gibalnem razvoju in izkazujejo dosežke v telesno-gibalnem razvoju in spretnostih.	Učenci napredujejo v telesno-gibalnem razvoju in izkazujejo dosežke v učnem načrtu predvidenih ciljev na tem področju.	- Kako so učenci telesno in gibalno razviti glede na svoje starostno obdobje? - Kako učenci napredujejo v telesno-gibalnem razvoju? - Kako napredujejo v gibalnih spretnostih, predpisanih v učnem načrtu? - Na kakšen način učenci razvijajo gibalne navade? - Kakšen je njihov odnos do gibanja ter kaj jim gibanje pomeni?
Učenci izkazujejo izjemne dosežke.	Učenci sodelujejo in dosegaajo izjemne rezultate na tekmovanjih, natečajih in drugih prireditvah na različnih področjih.	- V kakšnem deležu se učenci udeležujejo šolskih tekmovanj? - Kateri vidne uspehe in izjemne dosežke dosegaajo (kateri) učenci? - Na katerih področjih in kako se to povezuje z delom šole? - Kakšnih spodbud so deležni učenci na šoli? - Kakšnih priprav so učenci pred tekmovanji deležni na šoli?

Primeri meril in opisnikov

- Učenci izkazujejo poglobljeno razumevanje in uporabo temeljnih pojmov in ciljev predmeta.
- Učenci izkazujejo kompleksno znanje, usvojeno na različnih taksonomskih ravneh.
- Učenci izkazujejo dobro povezanost znanja.
- Učenci znanje in spretnosti uporabljajo v relevantnih, avtentičnih problemskih situacijah.
- Učenci z učnimi težavami napredujejo primerljivo s sovrstniki in dosegajo enakovredne standarde.
- Iz dosežkov učencev na notranjih in zunanjih preverjanjih znanja (npr. NPZ, matura) pridobivamo ugotovitve za izboljšanje poučevanja.
- Učenci izkazujejo poznavanje in smiselno rabo sodobne tehnologije.
- Znanje in spretnosti učencev so prenosljive iz konteksta v kontekst, v programih PSI iz šolanja v zaposlitev (v povezavi s Kazalnikoma 5 in 6/PSI).
- Učenci med leti uspešno prehajajo iz razreda v razred, programi PSI dosegajo visoko stopnjo dokončanosti (v povezavi s Kazalnikom 4/PSI).
- Učenci dosegajo dobre rezultate na telesno gibalnem področju in med leti napredujejo.
- Učenci dosegajo izjemne dosežke na področjih, za katere šola organizira priprave.
- Učenci dosegajo visoke ocene digitalnih kompetenc.

Viri podatkov

- Z rednim spremljanjem učnega procesa in obšolskih dejavnosti.
- Z analizo podatkov zunanjih preverjanj znanja (Orodje za ugotavljanje kakovosti izkazanega znanja Ric, OrKa Ric).
- S spremljavo rezultatov na telesno-gibalnem področju preko spletne strani www.slofit.org.
- Z analizo podatkov o karierni poti učencev po zaključku šolanja ter podatkov o stopnji zadovoljstva učencev in delodajalcev z znanji, spretnostmi in veščinami, ki so jih učenci pridobili v šoli (programi PSI).
- Z analizo dela z nadarjenimi.
- S samoocenjevanjem učinkovitosti učenja s spodbujanjem uporabe inovativnih izobraževalnih tehnologij (SELFIE).
- Z analizo vajeništva in prakse v programih PSI.

[illegible]

Standard 2

Učenci napredujejo v prečnih veščinah

Prečne veščine so širok nabor ključnih veščin, ki so pomembne za uspeh v šoli, nadaljnje izobraževanje, delo in življenje. Kljub temu da jih težko omejimo na predmetno specifična področja, gre za veščine, ki so za uravnotežen razvoj posameznika pomembne in jih kot take prepozna tudi šolski sistem. Med izobraževanjem je pomembno razvijanje *kritičnega mišljenja*, obvladovanje veščin *sporazumevanja* in *sodelovanja*, *ustvarjalnost* in *inovativnost* ter *samouravnavanje*.¹

Kazalniki kakovosti

- 2.1 Učenci napredujejo v kritičnem mišljenju, reševanju problemov in odločanju.
- 2.2 Učenci napredujejo v medosebnih veščinah oz. veščinah sporazumevanja in sodelovanja.
- 2.3 Učenci razvijajo ustvarjalnost in inovativnost.
- 2.4 Učenci razvijajo samouravnavanje na različnih področjih.

Opisi kazalnikov in primeri vprašanj za razmislek so prikazani v preglednici na straneh 20–21.

¹ Samouravnavanje obsega vse miselne procese, s katerimi tako na telesnem kot na duševnem področju dosegamo obvladovanje in boljše zavedanje sebe oz. lastnih procesov spoznavanja, čustvovanja, mišljenja ali gibanja.

Standard 2 | Učenci napredujejo v prečnih veščinah

Kazalniki	Opis kazalnikov	Primeri vprašanj za razmislek
Učenci napredujejo v kritičnem mišljenju, reševanju problemov in odločanju.	Učenci napredujejo v kritičnem mišljenju: zaznavajo in opredeljujejo probleme, oblikujejo cilje in načrtujejo poti do njihove uresničitve, raziskujejo in odkrivajo, induktivno/deduktivno sklepajo, oblikujejo lastne ter analizirajo in vrednotijo tuje in lastne argumente, rešujejo probleme in se odločajo.	• Kako razumemo kritično mišljenje in kako je naše razumevanje usklajeno s sodobnimi pojmovanji kritičnega mišljenja? • Kako koncept kritičnega mišljenja pojmujejo učenci ter kakšen pomen tej veščini pripisujejo? • Kakšne priložnosti za razvoj teh veščin imajo v šoli, pri posameznem učitelju oz. pri različnih predmetih? • Kako vešči so naši učenci v kritičnem mišljenju oz. v katerih veščinah so močni, katere pa jim predstavljajo večji izziv? • Kako pogosto imajo učenci priložnost kritično misliti in to izkazati? • Kako vešči so v zaznavanju in opredeljevanju problemov, v oblikovanju vprašanj, v oblikovanju ciljev (učenja, raziskovanja itd.) ter načrtovanju poti do uresničenja le-teh? • Kako vešči so v prepoznavanju, analizi in v vrednotenju tujih argumentov oz. kako vešči so pri oblikovanju lastnih? • Kako vešče, samostojno in pogosto rešujejo probleme in sprejemajo odločitve? • Kako učence pri razvoju teh veščin podpirajo učitelji?
Učenci napredujejo v medosebnih veščinah: poslušajo, besedno in nebesedno sporočajo, sodelujejo v skupini in timu, so asertivni, rešujejo spore, so empatični.	Učenci napredujejo v medosebnih veščinah: poslušajo, besedno in nebesedno sporočajo, sodelujejo v skupini in timu, so asertivni, rešujejo spore, so empatični.	• Kako razumemo kriterije učinkovitega sporočanja, sodelovanja in timskega dela in kako je naše razumevanje usklajeno s sodobnimi pojmovanji? Kako jih razumejo naši učenci? • Kako pomembni se jim zdita veščini sporazumevanja in sodelovanja v šoli in v vsakdanjem življenju? • Kako vešči so naši učenci pri sporočanju (pisno, ustno) in sporazumevanju? Kako učinkovito poslušalci so? • Na kakšne načine učenci sodelujejo oz. delajo v timu? Kako pogosto imajo priložnost za to? Kako uspešni so pri tem? • Kaj pri sodelovanju in timskem delu doživljajo kot priložnost in kaj kot izziv? • Kako asertivni so naši učenci? Kakšne priložnosti za asertivno vedenje imajo? Kako so spodbujeni k asertivnosti? • Kako učinkoviti reševalci konfliktov so? Kako empatični so?

Učenci razvijajo ustvarjalnost in inovativnost.	Učenci rešujejo odprte probleme, ki jim omogočajo oblikovanje novih, neobičajnih, izvirnih in inovativnih rešitev.	• Kako razumemo ustvarjalnost in inovativnost in kako je naše razumevanje usklajeno s sodobnimi pojmovanji? • Kako pogosto učenci rešujejo probleme, ki omogočajo ustvarjalno razmišljanje in iskanje inovativnih rešitev? • Kako ustvarjalni so naši učenci in na katerih področjih, tako v šoli kot izven nje? • Kako učinkoviti so pri reševanju problemov z vidika originalnosti, številčnosti in raznolikosti idej? • S katerimi dosežki, praktičnimi izdelki ali storitvami izkazujejo ustvarjalnost?
Učenci razvijajo samouravnavanje na različnih področjih.	Učenci prepoznavajo svoja močna in šibka področja, sodelujejo pri načrtovanju ciljev učenja na različnih področjih (soustvarjajo kriterije uspešnosti, načrtujejo poti do cilja, spremljajo, vrednotijo svoj napredek, pridobijo raznovrstne povratne informacije in zbirajo dokaze o napredku) ter cilje po potrebi prilagodijo.	• Kako razumemo samouravnavanje in kako je naše razumevanje usklajeno s sodobnimi pojmovanji? • Kako pomembno se nam zdi spodbujati to veščino pri učencih? Na katerih področjih? • Kako veščino samouravnavanja razumejo učenci? Kako pomembna se jim zdi in kako večje uravnavajo svoje učenje, znanje, socialno-emocionalno področje itd.? • Kako dobro učenci poznajo svoja močna in šibka področja? V kolikšni meri znajo izkoristiti svoja močna področja in kako izboljšujejo šibka? • Kako vešči so postavljanja osebnih ciljev učenja (šolskih vsebin) ter ciljev na drugih področjih razvoja (npr. učenje raznovrstnih veščin), kriterijev dosežkov ter načrtovanja poti za njihovo uresničevanje? • Kako spremljajo in vrednotijo svoj napredek ter na temelju različnih povratnih informacij spremenijo svoje načrte? Katere bralno-učne strategije uporabljajo učenci pri učenju in kako vešči so pri tem?

Primeri meril in opisnikov

- Učenci postavljajo kakovostna vprašanja in opredeljujejo probleme.
- Učenci oblikujejo cilje in jih uresničujejo.
- Učenci znajo prepoznati svoja močna in šibka področja.
- Učenci rešujejo probleme z uporabo različnih strategij reševanja problemov.
- Učenci znajo poiskati različne informacije in jih uporabiti za sprejemanje odločitev.
- Učenci znajo analizirati in vrednotiti argumente drugih.
- Učenci znajo oblikovati lastne argumente (svoje trditve znajo podpreti s prepričljivimi razlogi).
- Učenci znajo poiskati, kritično presoјati in smiselno uporabiti vire.
- Učenci znajo na problem, idejo pogledati iz različnih perspektiv.
- Učenci učinkovito komunicirajo v različnih kontekstih.
- Učenci izkazujejo višje rezultate na preizkusih kritičnega mišljenja v primerjavi z rezultati predhodnih preizkusov.
- Učenci napredujejo v veščini postavljanja vprašanj, kar se kaže skozi število oblikovanih vprašanj, kakovost oblikovanih vprašanj, vprašanja nižjih/višjih taksonomskih ravni.
- Učenci izkazujejo spretnost pri eksperimentalnem delu, ki je razvidna iz npr. spremljanja in poročil o eksperimentalnem delu.
- Učenci drug drugemu zmorejo podati konstruktivno povratno informacijo.
- Učenci rešujejo probleme na izviren način.
- Učenci se znajo motivirati in pritegniti k sodelovanju tudi druge.
- Izdelki učencev izkazujejo originalnost oz. tudi razmišljanje izven okvirov.
- Učenci imajo razvite komunikacijske spretnosti.
- Učenci za doseganje ciljev pogosto sodelujejo med seboj.
- So zmožni timskega dela.
- Učenci poznajo in uporabljajo različne metode raziskovanja
- Učenci zmorejo smiselno uporabiti sodobno tehnologijo za učenje, raziskovanje, sodelovanje in ustvarjanje.

Viri podatkov

- Listovniki učencev.
- Posnetki razprav učencev ali opazovalni listi po razpravah.
- Testi kritičnega mišljenja.
- Samorefleksije učencev.
- Opazovalni listi.
- Vprašalniki za učence.

Standard 3

Učenci razvijajo občečloveške vrednote, vrednote vseživljenjskega učenja in trajnostnega razvoja

V šoli učenci razvijajo *občečloveške vrednote*, kot so npr. medsebojna strpnost, enakopravnost spolov, spoštovanje drugačnosti in sodelovanje z drugimi, pomoč šibkejšim, solidarnost, spoštovanje otrokovih in človekovih pravic ter temeljnih svoboščin. S svojim delovanjem v smeri *vseživljenjskega učenja* in zavedanja načel *trajnostnega razvoja* učenci razvijajo *odgovornost, samoiniciativnost in samostojnost*.

Kazalniki kakovosti

- 3.1 Učenci izkazujejo spoštovanje, strpnost in druge občečloveške vrednote.
- 3.2 Učenci razvijajo družbeno odgovornost, odgovornost do okolja in do sebe.
- 3.3 Učenci izkazujejo pozitiven odnos do učenja in razumejo pomen vseživljenjskega učenja.

Opisi kazalnikov in primeri vprašanj za razmislek so prikazani v preglednici na strani 24.

Standard 3 | Učenci razvijajo občečloveške vrednote, vrednote vseživljenjskega učenja in trajnostnega razvoja

Kazalniki	Opis kazalnikov	Primeri vprašanj za razmislek
Učenci izkazujejo spoštovanje, strpnost in druge občečloveške vrednote.	Učenci sprejemajo različnost, pomagajo šibkejšim, so strpni, solidarni in pošteni. Izkazujejo spoštovanje do drugih ljudi, se povezujejo in sodelujejo z drugačnimi od sebe ter si prizadevajo za enakopravnost.	• Katere so temeljne vrednote učencev? • Kako učenci razumejo in izkazujejo spoštovanje, strpnost, solidarnost, poštenost, enakopravnost in druge občečloveške vrednote? • Kako in v katerih primerih učenci sodelujejo in se povezujejo z drugačnimi od sebe? • Kdo in kaj učence motivira za sodelovanje z drugimi oz. drugačnimi?
Učenci razvijajo družbeno odgovornost, odgovornost do okolja in do sebe.	Učenci razvijajo družbeno odgovornost z aktivnim državljanstvom in z vključevanjem v različne oblike solidarnosti in odgovornosti do drugih: humanitarno dejavnost, prostovoljstvo, medsebojno pomoč. Odgovornost do okolja učenci izkazujejo z vključevanjem v ustrezne usmerjene aktivnosti in vedenjem pri vsakdanjem delu. Odgovornost do sebe pri učencih vključuje odgovornost za opravljeno delo, zavedanje, da so njihovi dosežki v prvi vrsti odvisni od njih samih, in skrb za njihov osebni razvoj, kjer učenci spoznavajo in udeležajo zdrav življenjski slog, tako z vidika telesnega kot duševnega zdravja.	• Kako učenci razumejo aktivno državljanstvo? Kakšen pomen mu dajejo? • Na kakšen način razvijajo aktivno državljanstvo in kako ga izkazujejo? • Kako učenci razumejo odgovornost do drugih in kaj jim pomeni? • Koliko učencev je vključenih v različne oblike prostovoljstva, medsebojne pomoči? • Kaj učencem pomeni odgovornost do okolja? • Kako učenci izkazujejo odgovornost za svoja dejanja? • Kako izkazujejo odgovornost za opravljeno delo? • Kaj učencem pomeni njihov lastni osebni razvoj? • Kako učenci razumejo zdrav življenjski slog ter koncept telesnega in duševnega zdravja? • Na kakšen način učenci udeležajo zdrav življenjski slog? • Kakšen odnos do zdrave prehrane imajo učenci?
Učenci izkazujejo pozitiven odnos do učenja in razumejo pomen vseživljenjskega učenja.	Učenci se radi učijo in izkazujejo radovednost, izkazujejo željo po pridobivanju novega znanja in nadgrajevanju doseženega. Zavedajo se pomena trajne pozitivne naravnosti do pridobivanja novih znanj, spretnosti, veščin.	• Kako se kaže pozitiven odnos učencev do učenja? • Kdo in kaj jih motivira za učenje? • V katerih primerih se radi učijo? • Kako razumejo učenje? • Kakšen pomen pripisujejo učenju in znanju? • Kateri so načini, ki vzpodbujajo učenje?

Primeri meril in opisnikov

- Delež učencev, ki se vključuje v različne oblike medsebojne pomoči v šoli in delo v šolski skupnosti.
- Delež učencev, ki se vključuje v humanitarne dejavnosti, prostovoljstvo, medgeneracijsko sodelovanje, itd.
- Učenci izkazujejo pozitiven odnos do učenja (npr. aktivno sodelovanje v učnem procesu, opravljanje nalog, izkazovanje radovednosti, samoiniciativnost pri učenju, prisotnost pri pouku).
- Učenci se zavedajo odgovornosti za svoja dejanja in svoj osebni razvoj.
- Učenci motivirano sodelujejo v aktivnostih, ki spodbujajo odgovornost do okolja (npr. čistilne akcije, zbiranje papirja).
- Učenci z vsakodnevnim ravnanjem izkazujejo odgovornost do okolja (npr. ustrezno ločevanje odpadkov, racionalna uporaba virov).
- Učenci udeležujejo zdrav življenjski slog.
- Učenci točno prihajajo k pouku in aktivno sodelujejo.

Viri podatkov

- Opazovanje pouka in učni sprehodi v/med šolami.
- Analiza razrednih ur in roditeljskih sestankov.
- Vprašalnik o zadovoljstvu z učitelji (npr. pozna dijake, pozdravi, je vljuden, dosleden, dopušča različnost, postavi in upošteva mejo, je na voljo, ko ga potrebujem ...).
- Podatki o življenjskem slogu in počutju učencev, ki jih pridobimo z opazovanjem, razgovorom itd.
- Analiza podatkov šolske dokumentacije (npr. prisotnost na okoljskih akcijah, članstvo v raznovrstnih obšolskih dejavnostih ...).

[illegible]

Zakaj ločujemo standarde za razvoj in učenje otrok od standardov za dosežke učencev

Institucionalna predšolska vzgoja je prva stopnja v sistemu izobraževanja. Kljub temu da se otrok razvija in uči skozi vsa razvojna obdobja, gre za vrsto specifičnosti, ki narekuje drugačno oblikovanje vsebinskih standardov in tudi kazalnikov kakovosti.

Ključna načela predšolske vzgoje so usklajena s splošnimi načeli celotne vzgoje in izobraževanja (*Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji* 2011, 74). V *Kurikulu za vrtce* (1999) so opredeljena načela in cilji predšolske vzgoje, poudarjen pa je sam proces predšolske vzgoje in celotna interakcija ter izkušnje, iz katerih se otrok v vrtcu uči. Poleg posameznih področij dejavnosti v kurikulu (gibanje, jezik, umetnost, družba, narava, matematika) so v dokumentu opredeljene tudi nekatere medpodročne dejavnosti, kot so moralni razvoj, skrb za zdravje, varnost, prometna vzgoja, ki se kot rdeča nit prepletajo skozi vsa področja ter so del načina življenja in dela v vrtcu.

Ključna razlika se pojavi v vlogi dosežkov, ki jih otroci (učenci, dijaki ipd.) izkazujejo na posamezni ravni izobraževanja. Pomemben del izobraževanja v osnovnih in srednjih šolah je prav gotovo preverjanje in ocenjevanje ter preko tega doseganje predpisanih ravni izobrazbe. S preverjanjem in ocenjevanjem dobi povratno informacijo o svojem znanju posamezni učenec, v širšem smislu pa na ta način tudi država zagotavlja kakovostno izobrazbo za vse učence.

Osnovni namen vrtcev je ustvarjanje pogojev za razvoj otrokovih telesnih in duševnih zmožnosti ter učenje (sposobnosti v okviru območja bližnjega razvoja (OBR) vsakega posameznega otroka). Razvoj otroka v predšolskem obdobju je hiter, obenem pa pri različnih otrocih neenak v hitrosti in izpostavljenosti posameznim področjem. Zato bi bilo zgolj ocenjevanje dosežkov v smislu standardov znanja ob določenem času mnogo preozko. Poudarek predšolske vzgoje v vrtcu je na zagotavljanju spodbudnega okolja, ki vsem otrokom omogoča ustrezen razvoj njihovih sposobnosti in spretnosti. Napačno razumevanje dosežkov – kot standardov, ki bi jih morali hkrati doseči vsi enako oz. podobno stari otroci (poudarjanje dosežkov bi vodilo v primerjanje ali celo stigmatizacijo in bi delovalo nespodbudno), bi implicitno posredovalo prepričanje, da morajo vsi otroci doseči iste razvojne mejnike hkrati in pri točno določeni starosti. Zato je na področju predšolske vzgoje še toliko bolj pomembno spremljanje napredka vseh otrok na različnih

področjih razvoja in učenja ter zagotavljanje vzpodbudnega, varnega učnega okolja in nudenje ustrezne podpore vsakemu posameznemu otroku pri razvoju in učenju.

Standardi kakovosti razvoja in učenja otrok (predšolska vzgoja)

Doseganje ciljev, zapisanih v *Kurikulu za vrtce* (1999), in izvajanje dejavnosti se kaže v razvoju sposobnosti, spretnosti in znanj otroka na različnih področjih njegovega razvoja ter dosežkih in znanju, ki so rezultat otrokovega razvoja in učenja.

Pri vrtcih poudarjamo varno in spodbudno okolje, ki omogoča učenje in pridobivanje izkušenj, saj so dosežki sami po sebi zaradi povezanosti z zrelostjo otroka lahko zavajajoči.

Pri ocenjevanju kakovosti predšolske vzgoje je treba biti pozoren tudi na to, da otroci razvijajo zmožnosti in spretnosti ter pridobivajo izkušnje in znanje na vseh področjih dejavnosti v vrtcu: gibanje, jezik, umetnost, narava, družba, matematika, ki se med seboj smiselno povezujejo, omogočajo uravnotežen razvoj ter prispevajo k telesnemu in duševnemu zdravju otrok. Razvoj in napredek otrok opazujemo, spremljamo ter beležimo na vseh področjih dejavnosti v vrtcu. Otrok razvija sposobnosti za dejavno vključevanje v obdajajoče fizično in družbeno okolje ter ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja in navad (*Kurikul za vrtce* 1999). Razvija naravoslovno mišljenje, sodeluje z okoljem, vpliva na okolje in ga pozneje tudi aktivno spreminja tako, da postopoma spoznava bližnje družbeno okolje (vsakdanje življenje ljudi, družinsko življenje, delovna okolja in poklice, kulturno in javno življenje ...) in hkrati dobiva vpogled v širšo družbo. Otrok v umetnosti izumlja in ustvarja, ko odkriva jezikovne strukture, artikulira vsebine, zamišlja in oblikuje sliko, pesem, igro, ples, predmet. Umetnost otroku omogoča udejanjanje ustvarjalnih potencialov, ki se kažejo v otrokovem raziskovanju in spoznavanju sveta na vseh področjih dejavnosti. Pomembno je, kako je v vrtcu zagotovljeno varno, spodbudno učno okolje za vse otroke in kako potekajo prehodi med dejavnostmi, dnevna rutina na otrokom prilagojen način. Vrtec nudi možnosti in spodbude za aktivno učenje (odkrivanje, raziskovanje), ki je otroku izziv. Otrok naj občuti veselje ob dejavnostih in uspehu (Cotič Pajntar in Zore 2016).

Posebej velja izpostaviti, da so individualne razlike (tempo razvoja, interesi, želje, znanje, strategije učenja ...) med otroki velike ter da se sposobnosti in spretnosti otrok na različnih področjih razvoja med seboj prepletajo. Zato moramo biti še zlasti pazljivi tako pri ocenjevanju kot interpretaciji dosežkov.

Pri spremljanju razvoja in učenja predšolskih otrok moramo upoštevati nekatera skupna načela zagotavljanja kakovosti predšolske vzgoje.

Z načelom enakih možnosti in upoštevanja različnosti med otroki ter načelom večkulturnosti poudarjamo enakovredne pogoje za optimalni razvoj vsakega otroka, upoštevanje individualnih razlik v razvoju in učenju ter spoštovanje različnosti.

Načelo kritičnega vrednotenja (evalvacije) poudarja pomen vseh ravni evalvacije v vrtcu, pri čemer je opazovanje posameznega otroka ter spremljanje njegovega razvoja in učenja temeljno. Formativno spremljanje otrokovega razvoja in učenja omogoča spoznavanje individualnih značilnosti in različnosti otrok ter zagotavlja najbolj optimalno podporo pri učenju otroka v območju njegovega bližnjega razvoja.

Z načelom uravnoteženosti zagotavljamo uravnoteženost med otrokovimi razvojnimi značilnostmi in kurikulum, med različnimi vidiki otrokovega telesnega in duševnega razvoja ter posameznimi področji dejavnosti v vrtcu. Zagotavljamo spodbujanje vseh vidikov otrokovega razvoja, omogočamo pravico do izbire in drugačnosti ter možnost za poglobljen razvoj določenega vidika ali področja.

Načelo razvojno-procesnega pristopa poudarja, da je cilj učenja v predšolski dobi sam proces učenja, katerega cilj niso pravilni in nepravilni odgovori, temveč spodbujanje otrokovih lastnih strategij dojemanja, izražanja, razmišljanja itn., ki so zanj značilne v posameznem razvojnem obdobju.

Načelo aktivnega učenja poudarja pomen aktivne vključenosti otrok v proces lastnega učenja, tudi v načrtovanje in refleksijo dejavnosti.

Pri opredeljevanju standardov kakovosti razvoja in učenja otrok izhajamo iz razmisleka o tem, kakšne otroke želimo vzgojiti in česa jih želimo naučiti v času vključenosti v vrtec.

Standardi na področjih razvoja in učenja otrok izpostavljajo naslednje poudarke: *govorne zmožnosti, mišljenje, porajajočo se pismenost, socialne zmožnosti in spretnosti, samostojnost, gibalni razvoj in skrb za zdravje.*

Standardi	Kazalniki
Otroci razvijajo govorne zmožnosti, mišljenje in porajajočo se pismenost.	Otroci razvijajo govorne zmožnosti. Otroci razvijajo porajajočo se pismenost (razume se tudi kot zgodnja pismenost). Otroci razvijajo mišljenje.
Otroci razvijajo in se učijo socialnih zmožnosti in spretnosti.	Otroci razvijajo socialne zmožnosti in spretnosti. Otroci razvijajo samostojnost.
Otroci napredujejo na področju gibalnega razvoja in se učijo skrbeti za zdravje.	Otroci razvijajo gibalne zmožnosti in spretnosti. Otroci razvijajo skrb za zdravje, varnost in odgovornost zanjo.

Standard 1

Otroci razvijajo govorne zmožnosti, mišljenje in porajajočo se pismenost

Otroci v predšolskem obdobju, ki je najpomembnejše obdobje za razvoj govora, sodelujejo in se sporazumevajo z odraslimi, z drugimi otroki, se seznanjajo s pisnim jezikom in spoznavajo književnost lastne kulture in tujih kultur. V okviru porajajoče se pismenosti pridobivajo spretnosti, znanja in vedenja, ki razvojno gledano pogojujejo formalno branje in pisanje. Sposobnost rabe jezika otroci razvijajo tudi v povezavi z mišljenjem pri oblikovanju predpojmovnih struktur (kot so števila, količine, teža, prostor, čas ...).

Kazalniki kakovosti

- 1.1 Otroci razvijajo govorne zmožnosti.
- 1.2 Otroci razvijajo porajajočo se pismenost.
- 1.3 Otroci razvijajo mišljenje.

Opisi kazalnikov in primeri vprašanj za razmislek so prikazani v preglednici na strani 32.

Standard 1 | Otroci razvijajo govorne zmožnosti, mišljenje in porajajočo se pismenost

Otroci razvijajo govorne zmožnosti.	Otroci se učijo izražati čustva, misli, pripovedovati in opisovati lastne izkušnje in razumeti sporočila drugih. Njihove jezikovne dejavnosti so povezane z vsemi jezikovnimi ravninami: s fonološko, morfološko, skladenijsko-pomensko (in pragmatično), razvoj jezika pa je naravno vpleten v vsa področja dejavnosti v vrtcu.	• Kako spodbujamo in spremljamo razvoj govora otrok? • V kolikšni meri in na kakšne načine v vrtcu pri otroku spodbujamo razvoj: besednjaka, samostojnega pripovedovanja (npr. zgodbe), uporabe govora v različnih funkcijah, uporabe metajezika, pridobivanja zmožnosti sporazumevanja in tvorjenja stavkov? • Kako otroci udeležajo ustvarjalne potencialne na govornem področju na vseh področjih dejavnosti? • Kakšna je komunikacija v oddelku?
Otroci razvijajo porajajočo se pismenost (PSP).	Otroci pridobivajo predpisalne in predbralne sposobnosti, kot so: grafomotorične spretnosti, prepoznavanje glasov v besedah (fonološko razlikovanje), razumevanje prebranega besedila, risanje (pisanje) simbolov ...	• Kako je v vrtcu zagotovljena organizacija spodbudnega učnega okolja za zagotavljanje bogatih izkušenj na področju porajajoče se pismenosti? • V kolikšni meri in na kakšne načine v vrtcu spremljamo, beležimo in zbiramo dokaze o otrokovem razvoju na področju porajajoče se pismenosti? • Kako je zagotovljeno govorno in simbolno bogato okolje v vrtcu? • Kako vzgojitelji zagotavljajo priložnosti za pridobivanje predpisalnih in predbralnih sposobnosti? • Koliko je socialnih interakcij med vzgojiteljem in otrokom v vrtcu? • Kako vzgojitelj spodbuja pripovedovanje otrok? • Kako pogosto je v oddelku izvajano skupno branje? • Kako je otrokom zagotovljena dostopnost do knjig in revij? • Kako se v vrtcu spodbuja PSP otrok, ki jim slovenščina ni materni jezik? • Kako je urejeno sodelovanje s starši za usklajeno spodbujanje PSP?
Otroci razvijajo mišljenje.	Otroci razvijajo razumevanje pojmov prostora, časa, količine, števila, vzročnosti posledično mišljenje, fleksibilno mišljenje in ustvarjalno izražanje, miselne in govorne pretvorbe, spomin in spominske strategije, pozornost skozi vsa področja dejavnosti v vrtcu.	• V kolikšni meri in na kakšne načine v vrtcu spremljamo, beležimo in zbiramo dokaze o otrokovem razvoju na področju mišljenja? • Kako je organizirano spodbudno učno okolje v vrtcu? • Kakšen prostor, didaktični material in sredstva so ponujena otrokom v vrtcu in kako? • Ali je zagotovljen prostor, kamor bo otrok lahko pospravil svoje stvari, risbe, izdelke, predmete, igrače od doma, ki mu veliko pomenijo? (Ali je prostor primeren?) • Kako vzgojitelj smiselno povezuje različna področja dejavnosti – kako zagotavlja medpodročne povezave? • Kako vzgojitelj smiselno načrtuje povezavo različnih področij dejavnosti kurikula in s tem spodbuja otrokov razvoj mišljenja?

Primeri meril in opisnikov

- Otroci razumejo in uporabljajo vedno več besed, ki so vse bolj raznolike.
- Otroci napredujejo v govoru: povezujejo besede v stavke, uporabljajo priredne in podredne veznike, različne besedne vrste in podobno.
- Otroci uporabljajo metajezikovne izraze, vezane na čustva in miselna stanja.
- Otroci uporabljajo metafore, pripovedujejo uganke in povedo rešitev ugank.
- Otroci uporabljajo govor v različnih funkcijah.
- Otroci pri skupnem branju vstopajo v interakcijo z bralcem.
- Otroci pripovedujejo zgodbo (stopnjuje se dolžina, slovnična struktura, vsebina zgodbe).
- Otroci skozi komunikacijo pri dnevni igri izkazuje napredek v govoru (v igri, pri dnevni rutini in v drugih kontekstih).
- Otroci posnemajo in prerisujejo različne oblike.
- Otroci narišejo preproste geometrijske like, režejo s škarjami, zgibajo papir.
- Otroci razumejo prostorske pojme (levo, desno, spodaj, zgoraj, zadaj, spredaj ...).
- Otroci razumejo, da imajo ljudje želje, ki določajo in vplivajo na njihovo obnašanje.

Viri podatkov

- Z opazovanjem otrok,
- ovrednotenjem izdelkov otrok,
- različnimi pripomočki in lestvicami:
 - preizkus pripovedovanja zgodbe (Marjanovič Umek idr. 2012),
 - lestvica za ocenjevanje predbralnih in predpisalnih zmožnosti otrok, oblika za starost otrok od 3 do 4 leta (Marjanovič Umek, Hacin in Fe-konja 2019),
 - lestvica za ocenjevanje predbralnih in predpisalnih zmožnosti otrok, oblika za starost otrok od 5 do 6 let (Marjanovič Umek, Hacin in Fe-konja 2019),
 - posamezni elementi ocenjevalne lestvice Kakovost na procesni ravni – govor, mišljenje (Marjanovič Umek idr. 2002),
 - lista razvoja sporazumevalnih zmožnosti (Marjanovič Umek idr. 2012),
 - lestvice in pripomočki avtoric Cotič Pajntar in Zore (2016; 2017).

[illegible]

Standard 2

Otroci razvijajo in se učijo socialnih zmožnosti in spretnosti

Otroci v vrstniških skupinah pridobivajo nova doživetja, izkušnje in spoznanja. Ob tovrstnih dejavnostih se običajno čustveno in miselno močno angažirajo in se učijo sporočati svoje izkušnje, čustva in misli, obenem pa se učijo razumeti izkušnje, misli in čustva drugih. Skozi razvoj in izkušnje postopoma postajajo vse bolj samostojni glede na njihovo razvojno stopnjo.

Kazalniki kakovosti

- 2.1 Otroci razvijajo socialne zmožnosti in spretnosti.
- 2.2 Otroci razvijajo samostojnost.

Opisi kazalnikov in primeri vprašanj za razmislek so prikazani v preglednici na strani 36.

Standard 2 | Otroci razvijajo in se učijo socialnih zmožnosti in spretnosti

Otroci razvijajo socialne zmožnosti in spretnosti.	Otroci se v vrtcu vključujejo v odnose z drugimi, izkazujejo empatijo, razvijajo teorijo uma, se čustveno in moralno razvijajo ter razvijajo večine sporazumevanja.	• Kako otroci delujejo v skupinah in kaj lahko sklepamo o razvoju njihovih socialnih spretnosti? • Kako je vzgojitelj vzgled za prijazno in spoštljivo sporazumevanje? • Kako vzgojitelj spodbuja iniciativnost, avtonomnost in samozaupanje otrok v interakciji z drugimi? • Kako okolje in vzgojitelj spodbujata sodelovanje med otroki in učenje otrok od otrok? • V kolikšni meri se vzgojitelj odziva na otrokova vprašanja? • Ali vzgojitelj otroke posluša in ali jim zagotavlja dovolj časa za oblikovanje odgovora? • Kakšne interakcije so prisotne med odraslimi in otroki v oddelku? • Kako je zagotovljen prostor (kotiček) za umik in zasebnost?
Otroci razvijajo samostojnost.	Otroci razvijajo (postopoma pridobivajo) samostojnost na področjih, kjer to zmorejo, in to izkazujejo skozi asertivnost z zmožnostjo oblikovanja lastnega mnenja in odgovornostjo za lastno ravnanje. Pri spremljanju otroka je pomembno, da opazujemo, kaj zmore otrok sam in tudi kaj zmore v interakciji z drugimi, kako razume želje, prepiranja drugih in kako jih upošteva pri svojem ravnanju.	• Kako otroci napredujejo v samostojnem ravnanju pri različnih izzivih v posameznem razvojnem obdobju? • Kako se otroci odzivajo v položajih, ki zahtevajo določeno stopnjo samostojnosti? • Kako vzgojitelj in okolje v vrtcu spodbujajo samostojnost otrok? • Kako otrok deluje v interakciji z odraslimi in otroki? • Kako otrok deluje v interakciji z bolj kompetentnimi vrstniki? • Kaj otrok zmore sam? • Na kakšne načine in kako pogosto otrok išče pomoč drugih otrok ali vzgojitelja pri reševanju problema?

Primeri meril in opisnikov

- Otroci izkazujejo napredek v socialni igri (delitev vlog, argumentacija, upoštevanje drugih).
- Otroci se znajo primerno odzvati v konfliktnih situacijah (kako se odzivajo na konflikt, kako rešujejo konflikt).
- Otroci napredujejo v razumevanju, oblikovanju in upoštevanju pravil.
- Otroci si medsebojno pomagajo in izkazujejo empatijo.
- Otroci izkazujejo prosocialno vedenje (posojajo igrače, sodelujejo z drugimi, pomagajo drug drugemu ipd.).
- Otrok razvije prijateljski odnos z enim ali več drugimi otroki.
- Otrok dobro sodeluje z odraslo osebo.
- Otrok izzive in težave poskuša reševati sam.
- Otroci izražajo svoja mnenja, želje, potrebe.
- Otroci so samostojni pri opravljanju določenih dejavnosti.

Viri podatkov

- Z opazovanjem in beleženjem vedenja in sporazumevanja otrok v času socialne igre,
- s spremljanjem otrok pri odzivanju v konfliktnih situacijah,
- s sociometričnim preizkusom,
- preko pogovora z otroki,
- s spremljanjem in beleženjem medsebojne pomoči med otroki,
- z opazovanjem razumevanja, oblikovanja in upoštevanja pravil – tudi v igrah s pravili,
- z opazovanjem, spremljanjem in beleženjem razvoja otrokove samostojnosti na vseh področjih razvoja,
- z različnimi pripomočki in lestvicami, npr.:
 - Lestvica socialne interakcije vzgojitelja z otroki (Marjanovič Umek, Fekonja in Bajc 2005),
 - Ocenjevalne lestvice vključenosti in dobrega počutja za predšolske otroke (Marjanovič Umek, Fekonja in Bajc 2005),
 - Posamezni elementi ocenjevalne lestvice Kakovost na procesni ravni – socialna interakcija (Marjanovič Umek idr. 2002),
 - Pogovor z otrokom (Marjanovič Umek, Fekonja in Bajc 2005).

[illegible]

Standard 3

Otroci napredujejo na področju gibalnega razvoja in se učijo skrbeti za zdravje

Otroci v prvih letih življenja hitro napredujejo v gibalnih zmožnostih in spretnostih – od naravnih in preprostih oblik gibanja do sestavljenih in zahtevnejših športnih dejavnosti.

Kazalniki kakovosti

3.1 Otroci razvijajo gibalne zmožnosti in spretnosti.

3.2 Otroci razvijajo skrb za zdravje, varnost in odgovornost zanjo.

Opisi kazalnikov in primeri vprašanj za razmislek so prikazani v preglednici na strani 40.

Standard 3 | Otroci napredujejo na področju gibalnega razvoja in se učijo skrbeti za zdravje

Kazalniki	Opis kazalnikov	Primeri vprašanj za razmislek
Otroci razvijajo gibalne sposobnosti in spretnosti.	Otroci razvijajo zavedanje lastnega telesa in doživljanja ugodja v gibanju, spoznavajo in razvijajo gibalne sposobnosti, pridobivajo zaupanje v svoje telo in gibalne sposobnosti, usvajajo osnovne gibalne koncepte, postopno spoznavajo in usvajajo osnovne pravine različnih športnih zvrsti. Otroci postopoma napredujejo na področjih gibanja, kot so: • naravne oblike gibanja (hoja, tek, skoki, poskoki, valjanje, lazenje, plezanje, plazenje, vzdigovanje, nošenje, potiskanje, vlečenje, vesa); • gibalne – motorične sposobnosti (koord., ravnotežje, moč, hitrost, preciznost, gibljivost, vzdržljivost); • osnovni gibalni koncepti (zaved. prostora, načina gibanja, polož. in odnosov med deli lastnega telesa); • fina motorika; • elementarne igre; • načini gibanja z žogo; • poti reševanja gibalnih problemov; • osnovne pravine športnih zvrsti.	Kako otroci napredujejo v gibalnih zmožnostih in spretnostih? • Kako se v vrtcu spremlja gibalni razvoj otrok? • Kako je v vrtcu poskrbljeno za spodbujanje gibalnega razvoja otrok? • Kako in v kolikšni meri se gibanje povezuje z vsemi področji dejavnosti v vrtcu? • Kako in kje je v vrtcu omogočen prostor za gibanje, možnost za individualno in skupinsko delo in igro? • Kako je področje gibanja prilagojeno otrokom s posebnimi potrebami? • Kako je v vrtcu poskrbljeno za spodbudo gibalno manj uspešnih (manj spretnih) otrok in kako izrazito gibalno nadarjenih otrok? • Kako je v vrtcu omogočeno izražanje ustvarjalnosti otrok na področju gibanja? • Ali vzgojitelj spremlja otrokovo postopno prevzemanje odgovornosti (samostojnosti) pri gibanju (varnost)?
Otroci razvijajo skrb za zdravje, varnost in odgovornost pri izvajanju dejavnosti, uporabi igral in pripomočkov ter spoznavajo pomen varnosti in sprejemanja osebne odgovornosti zanje.		• Katere dejavnosti s področja skrbi za zdravje v vrtcu z otroki izvajamo in kolikokrat? • Kako dobro otroci poznajo (razumejo) pravila (npr. v prometu, pri igri), ki omogočajo njihovo varnost? • V kolikšni meri otroci upoštevajo pravila, ki se navezujejo na njihovo varnost? • Kako otroci napredujejo v skrbi za svojo varnost (v skladu z njihovimi zmožnostmi)? • Kako vzgojitelj otrokom predstavi pravila, ki se navezujejo na njihovo varnost? • Ali otroci aktivno sodelujejo pri spoznavanju pravil?

Primeri meril in opisnikov

- Otroci izkazujejo napredek v gibalnih zmožnostih in spretnostih.
- Otroci hodijo, tečejo, se plazijo, valjajo, plezajo, skačejo, poskakujejo.
- Otroci vzpostavljajo oz. vzdržujejo ravnotežje na mestu in v gibanju.
- Otroci se igrajo različne elementarne igre brez in z različnimi pripomočki.
- Otroci se vozijo z različnimi otroškimi vozili brez pedal (poganjalec), s tricikli, manjšimi dvokolesniki s pomožnimi kolesi, skirojem, dvokolesnikom, rolerji (v različnih pogojih – olajšanih in oteženih).
- Otroci se udeležujejo sprehodov, izletov, orientacijskih pohodov (različno zahtevnih).
- Otroci se igrajo na snegu in s snegom brez in s smučmi.
- Otroci se gibalno izražajo.
- Otroci se igrajo igre, ki vsebujejo osnovne načine gibanj z žogo (baloni) različnih velikosti, teže, oblik, materialov, barv.
- Otroci samostojno rešujejo preproste gibalne probleme.
- Otroci premagujejo različno zahtevne ovire, izvajajo kompleksne gimnastične vaje.
- Otroci postopoma izvajajo elemente atletske in gimnastične abecede.
- Otroci upoštevajo pravila, povezana z varnostjo (sebe in drugih), skrbijo za svojo varnost in varnost drugih.

Viri podatkov

- Z opazovanjem in spremljanjem otrokovih aktivnosti v različnih kontekstih,
- z različnimi pripomočki in lestvicami, npr.:
 - o napredovanju v gibalnem razvoju (Mali sonček) (Videmšek, Stančevič in Zajec 2012),
 - posamezni elementi ocenjevalne lestvice Kakovost na procesni ravni – gibanje (Marjanovič Umek idr. 2002),
- pogovor z otrokom o zapisanih vsebinah.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Navedena literatura

- Ažman, T., G. Jenko in Sulič T. 2012. *Ugotavljanje, vrednotenje in razvijanje kompetence načrtovanje kariere*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije. http://arhiv.acs.si/prirocniki/Ugotavljanje_vrednotenje_in_razvijanje_kompetence_nacrtovanje_kariere.pdf
- Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. 2011. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Binkley, M., O. Erstad, J. Herman, S. Raizen, M. Ripley, M. Miller-Ricci in M. Rumble. 2012. »Defining Twenty-First Century Skills.« V *Assessment and Teaching of 21st Century Skills*, ur. P. Griffin, B. McGaw in E. Care, 17–66. Dordrecht: Springer.
- Cankar, G., M. Bren in D. Zupanc. 2017. *Za večjo pravičnost šolskega sistema v Sloveniji*. Ljubljana: Državni izpitni center.
- Cooper, H., G. Borman in R. Fairchild. 2010. »School Calendars and Academic Achievement.« V *Handbook of Research on Schools, Schooling and Human Development*, ur. J. Meece in J. Eccles, 342–355. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Cotič Pajntar, J., in N. Zore. 2016. »Formativno spremljanje v vrtcu.« V *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce*, 7. zvezek. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Cotič Pajntar, J., in N. Zore. 2017. *Vključevanje v vrtcu*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Creemers, B. P. M., L. Kyriakides. 2008. *The Dynamics of Educational Effectiveness: A Contribution to Policy, Practice and Theory in Contemporary Schools*. London: Routledge.
- Dumont, H., D. Istance in F. Benavides, ur. 2013. *O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Gaber, S., in L. Marjanovič Umek. 2009. *Študija (primerjalne) neenakosti*. Znanstvena poročila Pedagoškega inštituta 21/09. Ljubljana: Pedagoški inštitut. [http://www.pei.si/UserFilesUpload/file/zalozba/ZnanstvenaPorocila/21_09_studije\(primerjalne\)neenakosti.pdf](http://www.pei.si/UserFilesUpload/file/zalozba/ZnanstvenaPorocila/21_09_studije(primerjalne)neenakosti.pdf)
- Gaber, S., S. Klemenčič, L. Marjanovič Umek, A. Koren, V. Logaj, D. Mali, V. Milekšič, D. Zupanc in Ž. Kos Kecojevič. 2011. »Pregled stanja, primerjave z izbranimi državami in predlogi dograditve ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti v Sloveniji.« V *Kakovost v šolstvu v Sloveniji*, ur. Ž. Kos Kecojevič in S. Gaber, 37–73. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Hattie, J. 2008. *Visible Learning? A Synthesis of Meta-Analyses Relating to Achievement*. London: Routledge.
- Komisija Evropskih skupnosti. 2006. »Učinkovitost in pravičnost v evropskih sistemih izobraževanja in usposabljanja.« COM(2006) 481 konč., Komisija Evropskih skupnosti, Bruselj.

- Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih. 1999. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Marjanovič Umek, L., U. Fekonja in K. Bajc, ur. 2005. *Pogled v vrtec*. Ljubljana: Državni izpitni center.
- Marjanovič Umek, L., U. Fekonja, T. Kavčič in A. Poljanšek, ur. 2002. *Kakovost v vrtcih*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Marjanovič Umek, L., U. Fekonja Peklaj, G. Sočan in L. Komidar. 2012. *Pripovedovanje zgodbe: preizkus pripovedovanja zgodbe Rokavička, preizkus pripovedovanja zgodbe Žabji kralj*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Marjanovič Umek, L., K. Hacin in U. Fekonja. 2019. »Lestvica za ocenjevanje predbralnih in predpisalnih zmožnosti otrok: oblika za starost otrok od 3 do 4 leta.« Interno gradivo, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana.
- Marjanovič Umek, L., K. Hacin in U. Fekonja. 2019. »Lestvica za ocenjevanje predbralnih in predpisalnih zmožnosti otrok: oblika za starost otrok od 5 do 6 let.« Interno gradivo, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana.
- Marjanovič Umek, L., U. Fekonja Peklaj, G. Sočan in L. Komidar. 2012. *Ocenjevanje sporazumevalnih zmožnosti dojenčkov in malčkov; Lista razvoja sporazumevalnih zmožnosti: besede in geste; Lista razvoja sporazumevalnih zmožnosti: besede in stavki*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. 2017. »Nacionalni okvir za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja.« Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ljubljana.
- OECD. 2011. *Against the Odds: Disadvantaged Students Who Succeed in School*. Pariz: OECD.
- OECD. 2012. *Merjenje izboljšav pri učnih dosežkih*. Ljubljana: Državni izpitni center.
- OECD. 2013. *PISA 2012 Results: Excellence Through Equity; Giving Every Student the Chance to Succeed*. 2. zv. Pariz: OECD.
- OECD. 2016. *Skills Matter: Further Results from the Survey of Adult Skills*. Pariz: OECD.
- Repež, M., in M. Štraus. 2008. *Dejavniki uspešnosti šolskih sistemov v raziskavi PISA 2000: šolski sistem skozi oči raziskave PISA*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Rowe, K. 2007. »School and Teacher Effectiveness: Implications of Findings from Evidence-Based Research on Teaching and Teacher Quality.« V *International Handbook of School Effectiveness and Improvement*, ur. T. Townsend, 767–786. Dordrecht: Springer.
- Rupnik Vec, T., ur. 2018. *Veščine kritičnega mišljenja; primeri nalog za spodbujanje kritičnega mišljenja pri različnih predmetih v osnovni šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Schleicher, A. 2018. *World Class: How to Build a 21-st-Century School System, Strong Performers and Successful Reformers in Education*. Pariz: OECD.
- Videmšek, M., B. Stančevič in J. Zajec. 2012. »Mali sonček: gibalno/športni program za predšolske otroke.« Zavod za šport RS Planica, Ljubljana.
- Wößmann, L. 2008. »Efficiency and Equity of European Education and Training Policies.« *International Tax and Public Finance* 15 (2): 199–230.
- Zupanc, D. 2005. »Standardi znanja v edukaciji.« *Psihološka obzorja* 14 (3): 69–88.

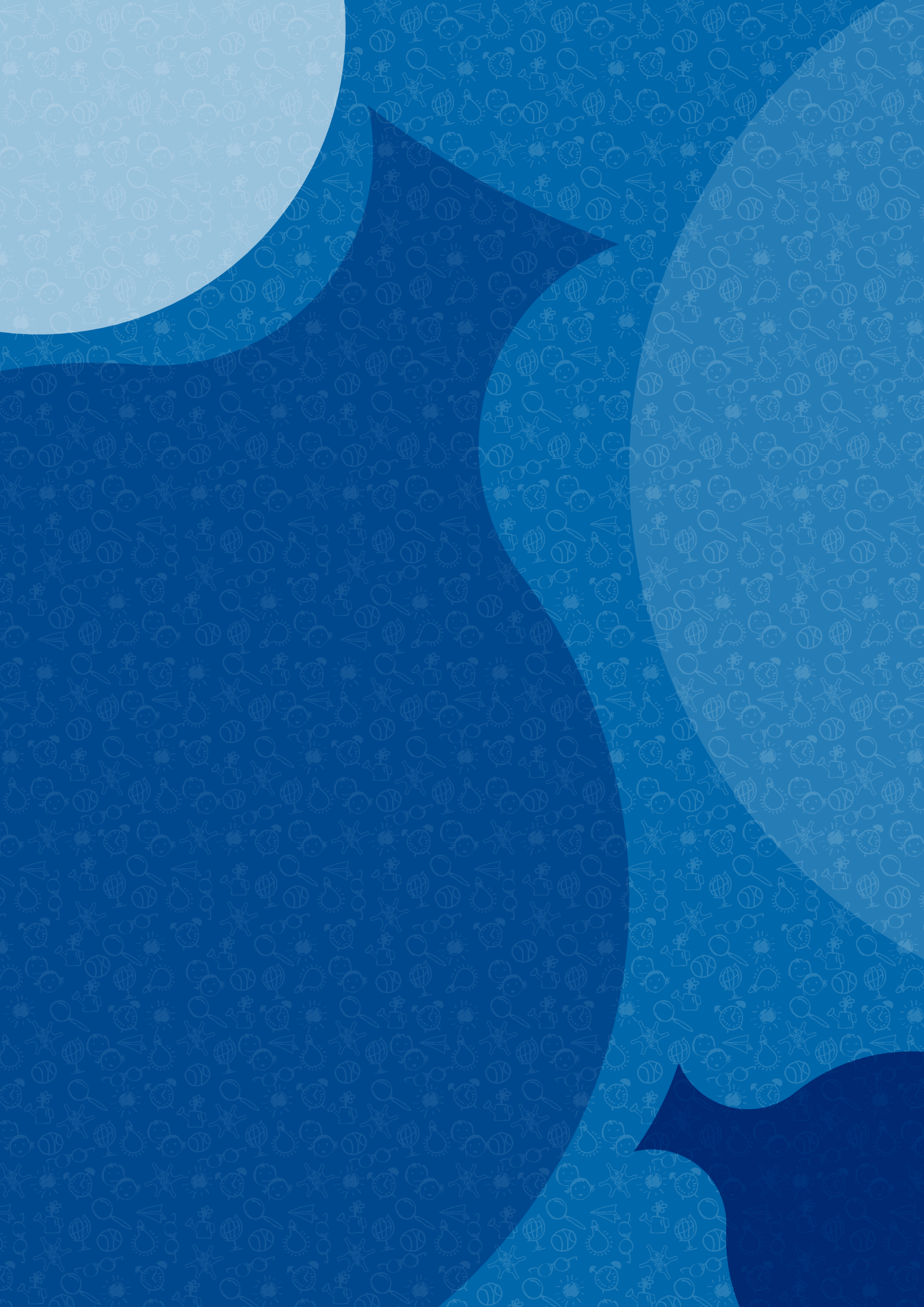

A series of horizontal lines for writing, spanning the width of the page.

[illegible]

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

